

Abakusz

Fecola Gadi

PTE-MK

Szobrászművész szak, III. évfolyam

Dr. Gaál Tamás, egyetemi docens

A bemutatásra szánt munkámat 2013-ban, a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar szobrászművész szakán töltött II. szemeszter folyamán készítettem.

A Mesterem, Dr. Gaál Tamás által felállított tanmenet szerves részét képezik olyan kreatív feladatok, melyeknek megoldása egy megadott tematikát összefoglaló cím alapján zajlik. Ilyen feladat egyike volt a „Mozgatható vagy mozgó szobor”, melynek eredménye a bemutatásra szánt „Abakusz” című munkám. Ismertetni szeretném a mű még csak fejben történő fejlődésének gondolatrendszerét, az így kialakult elképzelés mögöttes tartalmát és a munka megvalósítását.

A feladat megoldásához először a megadott cím kulcsszavát vettem alapul, a „mozgás” fogalmát, eleinte háttérbe szorítva annak majd a szoborral való kapcsolatát. A mozgás fogalmának kérdése a világegyetem nagy egészére nézve megválaszolatlan, a legkisebb egységek is még meg nem értett, örökös mozgást tanúsítanak. Ettől függetlenül számos, magától értetődő fizikai mozgás, ami világunkat és annak bonyolult rendszerét meghatározza, feltételezni engedi a mindenben rejlő mozgást, legyen az élettelen anyagok tulajdonságainak kölcsönhatása vagy az ezekből az anyagokból kialakult élet és ember maga. Gondolatmenetemben hamar eljutottam az ember és a mozgás kapcsolatához.

Azzal, hogy központba helyeztem az ember fogalmát, sikerült leszűkítenem a mozgás fogalomkörébe tartozó lehetőségeket. Az ember kapcsolata a mozgással szoros és minden megnyilvánulásának alapjaként valószínűsíthető. Gondoljunk csak az emberi kéz egyedi szerkezetéből adódó mozgásra és lehetőségeire, mint például az ábrázolás, mely terület a kezdetektől foglalkozik a mozgás értelmezésével. Tanúsítják ezt az emberiség hajnalán a barlangok falára festett üzőtt vadak. Ezen ábrázolások az állatok mozgásának pontos megfigyelését támasztják alá. Bizonyos jeleneteken az ember is, mint „mozgó” cselekvő jelenik meg, nem beszélve a zsákmány elejtéséhez szükséges szerszámokról.

Okfejtésemben elérkeztem a tárgy fogalmához. A természetben az élettelen anyag és a mozgás kapcsolata nem öncélú. Minden anyag mozgása egy változó és átalakuló, számos esetben egy körforgás rendszerébe tartozó eseményláncolat részeseként értelmezhető. Az élővilág ezzel szemben az „anyag” tudatos felhasználásával számos területen bizonyítja a céljai eléréséhez szükséges rátermettségét. Legkézenfekvőbb példája ennek az emberi tevékenység, mely tevékenység az emberiség felemelkedéséhez vezetett. Ezen egyszerű

következtetés készített arra, hogy olyan, az ember alkotta tárgyak után kutassak, melyek magukban hordozzák a mozgás fogalmát, valamint az emberiségre gyakorolt mérföldkönek számító hatását. Így fedeztem fel a számvetőt.

A számvetőt, (latinul „abacus”), az emberiség történetének első számolóeszközeként tartják számon. Ősi formái szinte minden ókori kultúrában jelen voltak. Általában néhány vékony rudat-pálcát tartalmaz, amelyek mindegyikén meghatározott számú, esetleg különböző színű, csúsztható korong vagy golyó található. Ezek segítségével elvégezhető az összeadás és a kivonás művelete. A 20. században megjelenő elektronikus kalkulátorok kiszorították a mindennapos használatból, de sok helyen még mindig népszerű.

Adott volt egy tárgy, melynek funkciója nélkülözhetetlenné teszi annak mozgását. Ennek köszönhetően azonnal felismertem a benne rejlő koncepciók lehetőségeket. Ahhoz, hogy egy használati tárgy képezze egy szobor koncepcióját, ha nem is minden esetben, de némi beavatkozásra van szükség az alkotó részéről. Képzőművészeti tanulmányaim során, mindig a figurális ábrázolás vonzott leginkább. Számomra nem meglepő módon, magától értetődő gondolatként képzeltem el egy abakuszt, amelynek az egységeket megjelenítő golyóit figurákkal helyettesítettem. Mielőtt hozzáláttam volna tervem kidolgozásához, átgondoltam, mi történik, ha ilyen módon változtatok meg egy számolóeszköz értelmezési lehetőségét? Valószínűsítem, hogy az elképzelésem pillanata tudatosan hordozta magában az ötlet és a jelentés kapcsolatát.

Alábbi soraim nem konkrét alapjai, a munkám ismertetését szolgáló tudományos kutatásnak, csupán egyéni elképzeléseim forrásából fakadnak. Feltételezem, amint létrejött az ember „egység” fogalma, létrejött az 1. Az 1 megjelenésével az ember mértékeket szabhatott, melyekhez sok esetben értéket tulajdonított. A mérték és érték viszonyának eredményéhez különböző számítások alapján jutott el az ember, melynek ősi eszköze a számvető. Az ember alárendelte magát egy értékeket meghatározó, mértékekből álló rendszernek. Egy ilyen rendszerben bekövetkezhet, hogy az ember tulajdonának mértéke határozza meg az ember értékét. Az ember, mint a rendszer egysége kiszolgáltatottá válik, amint egy bizonyos, a rendszer által meghatározott értéket nem tudhatja magáénak. Ennek példája korunk értéke a pénz. A pénz rendszere az emberek alkotta egységet és értéket számos esetben gyengíti. A pénz rendszere szüntelen mozgásban van és ez a mozgás az egyén mozgását is meghatározza.

Ezt a gondolatrendszert kívántam munkámban megvalósítani és magam számára is felfedezhetővé tenni.

A munka mögöttes tartalma erősen befolyásolta, annak a képzeletemben megjelenő képi atmoszféráját. Sötét és nyomasztó hatást akartam elérni. A munkát azzal kezdtem, hogy kigondoltam a saját abakuszom szerkezetének arányait. Több fajta abakusz létezik, Európában a legismertebb a 10 sorba helyezett, soronként 10 egységből álló típus. Ennek az arálynak a megfelezésével hoztam létre egy nekem tetsző, nem létező sor és egység számú verziót, azaz 5 sorba helyeztem el soronként 5 egységet. Készítettem egy kb. 10 cm magas, 50 cm széles és 20 cm mélységű fa talapzatot, melyet feketére festettem. Erre két-két csavarral, párhuzamosan rögzítettem két függőleges, hegesztett fém tartóelemet, melyeket szintén feketére színeztem. Ezek tartják a köracélból vágott vízszintes elemeket, melyeknek meghagytam természetes színét. A figurákat ezekre helyeztem rá. A figurák tömören égetett agyagból készültek, kb. 6 cm-es nagyságúak. Eleinte sokszorosítással képzeltem létrehozni az 5x5, azaz 25 figurát, de végül a munka eszmei értékét és képi világát szem előtt tartva, ettől az elképzeléstől elhatárolódtam. Ezzel a lépéssel elkerülhetetlenné vált a figurák különbözősége és az így kialakult heterogén halmaz ritmikája, mely előbbé tette a munka megjelenését. Elkészítettem két próbafigurát, melyeken tanulmányozhattam a testek tartását. Élettelen pózba akartam őket helyezni, jelezve az „értéktől” függő „egységük” magatehetetlenségét. A test arányait zártra és tömörre mintáztam, hogy ne térjek el túlságosan az abakusz eredetileg gömb formájú egységeinek szerkezetétől. Emellett a munka megjelenésének „ősi” érzetét nyújtja a figurák gömbölydedségében felfedezhető prehisztorikus jelleg. A figurák nemére nem szándékoztam utalni. Mielőtt hozzáláttam volna a kész darabok elkészítéséhez, a két kísérleti figurán vizsgáltam meg az égetésből adódó térfogatvesztés mértékét. Ezek után a kiégetett darabokat viszonyítottam az abakusz vázához, hogy a végleges figurák méretét meghatározhassam. Hozzáláttam a figurák megmintázásának, figyelembe véve a figurákon végigfutó nyílás zsugorodásának mértékét is. Ezeken a furatokon át csúszttam a figurákat a vízszintes tartóelemekre. Egyszeri égetés után, a figurákra mangán alapú színanyagot vittem föl, mely újabb égetéssel ráégett a testekre, így kölcsönözve nekik füstös, nyomasztó jelleget.

A kész műre, mint kísérleti munkára tekintek. Céлом a koncepció továbbgondolása. Összegezve a munkám mozgatható, de fizikai mozgathatósága nem szentesíti célját. A kreatív feladat adta szabad értelmezési lehetőséggel élve, egy inkább statikus kompozíciót hoztam létre, amely a néző képzettársításában hordozhatja magában a mozgás egyéni fogalmát.

